

לומדים להצליח 3

(סדרת אמונה, קובץ דוגמה)

www.lomdimzipi.com

תוכן העניינים

<u>עמ'</u>	
1	הקדמה – כללי שיח
2	* כיצד נזהה שיר?
7	* כיצד נשאל שאלות
17	* מלים לא מוכרות
20	* משפט תקין
22	* קריאת הוראות
23	* תשובה תקינה
26	* סוגי שאלות (איתור וארגון מידע)
39	* רצף אירועים
41	* זכר ונקבה
43	* מאזכרים ותפקידם
45	* סימני פיסוק
46	* פעולותיו של לומד עצמאי
47	* סיפורים עם חסמים
56	* תשובה מנומקת
67	* שמות עצם
69	* שמות תואר
73	* שם מספר
75	* תוכן סמוי
77	* מסר
97	* יחיד ורבים
99	* שורשים ומשפחות מילים
101	* כינוי שייכות
104	* טקסט מידעי
113	* מילות קישור ותפקידיהן
116	* טקסט בלתי רציף
125	* תפקידי המירכאות

127	* דעה ועובדה
135	* פעלים ושמות
137	* מיון והכללה
141	* השוואה
145	* עבודה חקרנית
147	* תמצות ערך אנציקלופדי
151	* משלבי שפה – עברית שפה יפה
153	* השימוש במילון
154	* העשרת השפה
159	* כותבים המלצה או עמדה על ספר קריאה
162	* סיפור חוויה – תזכורת
166	* כתיבת סיפור חוויה
169	* כתיבת דיווח
177	* מכתב אישי
180	* מה בין סיפור חוויה לסיפור עלילה
182	* כתיבת סיפור עלילה בשלבים
187	* ניתוח סיפור לפי מרכיביו
192	* ביטויי זמן (חזרה)
193	* כותרת לסיפור
198	* אפיון דמות
200	* תהליך של השבחה
210	* כתיבת פתיח
212	* "בעיות" שיכולות לשמש נושא לסיפור
213	* כתיבת גוף לסיפור
213	* כתיבת סיום לסיפור
214	* סיום לסיפור

תשובה מנומקת

לעתים אנו נדרשים לנמק תשובה. למה הכוונה בדרישה לנמק?
זאת נלמד באמצעות הסיפור "ברוך ניצל" מאת ב' יוספסברג.
קראו את הסיפור, וענו על השאלה שאחריו.

ברוך ניצל / ב' יוספסברג

יוסי אליעזר וברוך ירדו בשעות אחר הצהריים לחצר ביתם כדי לשחק בכדור.
ברוך בעט בכדור, וזה חלף מעל לשיחי ההיביסקוס. הכדור המשיך להתגלגל
על המדרכה ומשם לעבר הכביש, שהיה בשעה זו של היום סואן מאוד.
מכוניות רבות נעו בכביש. ברוך פרח דרך הגדר ורץ בכל כחו אחרי הכדור.
5 היילד שכח לרגע את כל כללי הזהירות שלמד בבית הספר, ולא התבונן זמינה
ושמאלה כדי לבדק אם הכביש פנוי.
"ברוך, ברוך, הנהר!" צעקה בקול אמא של יוסי שהציצה מבעד לחלון ביתה,
והבחינה בברוך שרץ לעבר הכביש. הכדור המשיך להתגלגל במוך הכביש,
10 וברוך רץ אחריו.
לפתע בלמה לידו מכונית. הנהג יצא מהמכונית וכעס מאוד על ברוך. הוא
שאל אותו מדוע חצה את הכביש שלא במעבר חצייה.
ברוך הבין ששגה... הוא הודה לנהג שעצר בזמן, ובקד מנע אסון.

שאלה

מה דעתכם על התנהגותו של ברוך בסיפור "ברוך ניצל"? נמקו את
תשובתכם.

השאלה מורכבת משני חלקים:

א. מה דעתכם? – מילת שאלה.

ב. נמקו את תשובתכם – מילת הוראה.

א' – מה דעתכם?

אפשרות מס' 1

לדעתי, ברוך לא התנהג כראוי כשרץ אחרי הכדור לכיוון הכביש. ייתכן שהייתם כותבים: "לדעתי, ברוך לא התנהג טוב". במילים "טוב" ו"רע" אנו מרבים להשתמש, וכדי שהתשובות שלנו תכלולנה שפה עשירה, נבנה "בנק אוצר מילים". הוסיפו מילים משלכם במהלך שיעורי השפה לעמודות.

מילים חלופיות למילה רע	מילים חלופיות למילה טוב
לא ראוי	ראוי
שלילי	חיובי
פחדן	אמיץ
לא צודק	צודק
ילדותי	בוגר
לא זהיר	זהיר
לא אחראי	אחראי
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

אפשרות מס' 2

לדעתי, ברוך התנהג שלא בזהירות כשרץ אחרי הכדור לכיוון הכביש. או: ברוך לא היה זהיר ... כעת יש לנמק מדוע בחרנו בדעה זו. לכן עלינו להשתמש במילת סיבה כמו כי, מפני ש..., מכיוון ש... ב' – נמקו את תשובתכם.

אפשרות מס' 1

... מפני שמכונית הייתה עלולה לדרוס אותו.

אפשרות מס' 2

... כי אסור לרוץ לכביש. בכביש נוסעות מכוניות במהירות וצריך לעצור ולהסתכל ימינה, שמאלה ושוב ימינה לפני שעוברים את הכביש.

התשובה במלואה

אפשרות מס' 1

לדעתי ברוך לא התנהג כראוי כשרץ אחרי הכדור לכיוון הכביש, מפני שמכונית הייתה עלולה לדרוס אותו.

אפשרות מס' 2

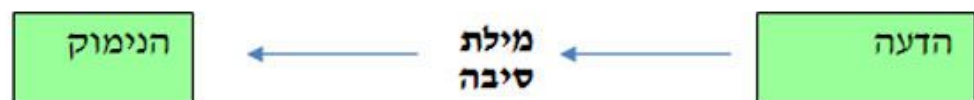
לדעתי, ברוך התנהג לא בזהירות כשרץ אחרי הכדור לכיוון הכביש, כי אסור לרוץ לכביש. בכביש נוסעות מכוניות במהירות, וצריך לעצור ולהסתכל ימינה, שמאלה ושוב ימינה, לפני שעוברים את הכביש.

המלצות

א. על שאלה שפותחת במילים **מה לדעתכם** לא כדאי לענות בצורה כזו: דעתי היא שברוך לא התנהג כראוי. הצירוף **'דעתי היא ש...'** – אינו צירוף ראוי, לכן כדאי להתחיל במילה **"לדעתי"**.

ב. רצוי לפרט באיזו התנהגות מדובר (כשרץ אחרי הכדור לכיוון הכביש). התוספת מסבירה לקורא לאיזו התנהגות אתם מתכוונים בתשובתכם.

שימון לשימוש ב- **כש** < **כשרץ**, זה יעזור לכם לכתוב בניסוח תקין. השימוש ב- **כש... בא להחליף את המילה כאשר**.
עד כה למדנו שתשובה מנומקת בנויה משני חלקים.

עכשיו נלמד שתשובה מנומקת בנויה מחלק נוסף: **ההוכחה מהטקסט**.

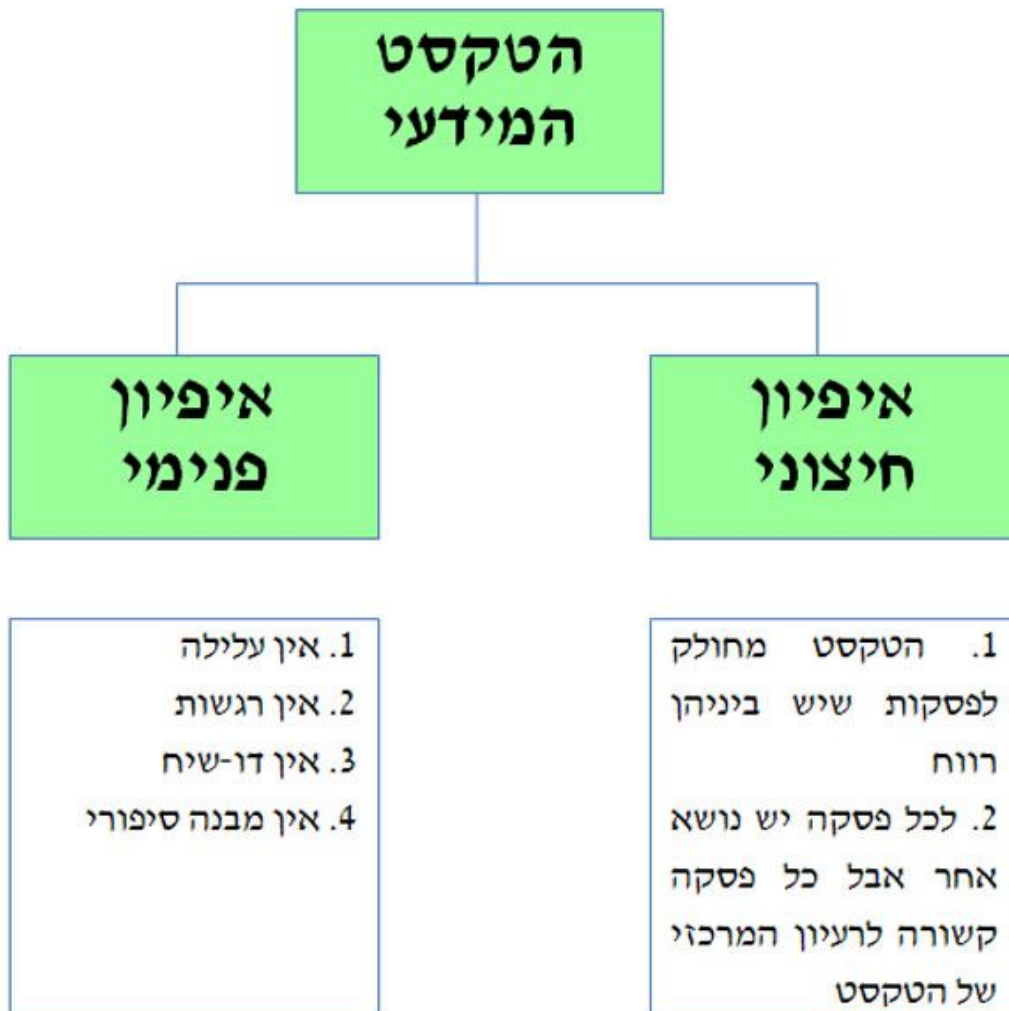

טקסט מידעי

אתם כבר מכירים שלושה סוגים של טקסט ספורי: שיר, ספור ומשל.
מטרתו העיקרית של טקסט ספורי היא להעביר מסר,
לעומת זאת מטרתו העיקרית של טקסט מידעי היא למסור מידע.

לטקסט המידעי מאפיינים (סימנים מיוחדים) שונים מהמאפיינים של
הטקסט הסיפורי גם בצורה החיצונית וגם בצורה הפנימית.

מיון והכללה

תרגיל 1

לפניכם רשימת קניות במרכול. אם תיאלצו למצוא את המצרכים על פי סדר הופעתם ברשימה, ללא ספק תתעייפו מהר מאוד. גם מנהלי המרכול חשבו על כך ולכן סידרו את הפריטים בסדר הגיוני. מיינו בטבלה את הפריטים ברשימה לפי הסדר ההגיוני שבו הם מסודרים במרכול. תנו לכל קבוצה שם.

מלפפונים	גבינה	אגסים
יוגורט	חלב	מעדן
קוקה-קולה	מים	מיץ תפוזים
עגבניות	תפוזים	סודה

_____ .1	_____ .1	_____ .1
_____ .2	_____ .2	_____ .2
_____ .3	_____ .3	_____ .3
_____ .4	_____ .4	_____ .4

כעת בדקו כיצד מיינו חבריכם את הפריטים. ביצעתם פעולה של הכללה.

כל כותרת (שם) שנתתם לכל טור בטבלה, נקראת **תבחין**.
כל תבחין מאפשר לרצה באותו טור כמה פריטים שיש להם **מכנה משותף**.
הפעולה המתבצעת היא **הכללה**.
חלוקת הפריטים לפי תכונה מסוימת (תבחין) נקראת **מיון**.

ניתוח סיפור לפי מרכיביו

קראו את הסיפור "חוני המעגל" ובצעו את המשימות שאחריו.

חוני המעגל

1	לפני שנים רבות, בעונת החורף, לא ירדו גשמים בארץ ישראל אף שחודש
2	אדר עמד לחלוף. יום-יום הביטו האיכרים אל השמים וגשם אין. עשב לא
3	גדל, פרח לא פרח וחיטה לא צמחה בשדה. עצב ודאגה מילאו את לבותיהם
4	של האיכרים בארץ. באותו זמן חי בארץ ישראל צדיק גדול, איש מופת ושמו
5	חוני המעגל. תפילותיו של חוני המעגל היו מתקבלות בשמים. כמו כן הייתה
6	ידועה גדלותו בתורה, ונכתב עליו שהוא היה בעל הסבר בהיר, ושהיה מתרץ
7	כל קושייה שהקשו לו בבית המדרש. מדוע נקרא חוני המעגל? כאשר היה
8	פונה חוני בבקשה לקדוש ברוך הוא, היה עג עוגה סביב עצמו כמפריד עצמו
9	מן העולם, ואז מתפלל אל ה' שישמע את תפילותיו. יש אומרים שחוני עסק
10	בהכנת שוחות לעצים שצמחו. הוא היה מקיף את העצים בעיגול על מנת
11	שהמים יחלחלו בסביבת העץ. זו גם הסיבה שלחוני היה קשה בשנת הבצורת.
12	כמו בכל פעם שצרה באה על ישראל, גם בשנת בצורת זו פנו תושבי הארץ אל
13	חוני המעגל בבקשה שיפיל תחינתו לפני הקדוש ברוך הוא על מנת שירדו
14	גשמים. התפלל חוני המעגל, אך לא ירדו גשמים. לקח חוני את מקלו, עשה
15	מעגל סביב לו, עמד בתוכו ואמר: "ריבונו של עולם! בניך שמו פניהם עליי,
16	שאני כבן בית לפניך, נשבע אני בשמך הגדול שאיני זו מכאן עד שתרחם על
17	בניך". התחילו גשמים מעטים לרדת, טיפות-טיפות. אמרו לו תלמידיו: "רבי,
18	לא אל גשמים שכאלה אנו זקוקים, ה' שלח לך גשמים אלה רק כדי להתיר
19	את שבועתך, גשמים אלה אינם מספיקים למחיה". פנה חוני המעגל בשנית
20	לבורא עולם ואמר: "לא כך שאלתי, אלא גשמי בורות, שיחין ומערות". ואז
21	ירדו גשמי זעף רבים ומילאו את כל הבורות במים. טיפות גדולות של גשם
22	איימו על השדות ועל האנשים. חשש גדול מילא את לב האנשים. אמרו לו
23	תלמידיו: "רבי, גשם זה עלול לאבד את כל העולם". אמר חוני לפני הקדוש
24	ברוך הוא: "לא כך שאלתי, אלא גשמי רצון, ברכה ונדבה". מיד נשבה הרוח,
25	נתפזרו העבים, וזרחה החמה. יצאו העם לשדה והביאו להם פטריות. שנה
26	ברוכה בגשמים באה על הארץ.

- א. 1. הדגישו במדגש צהוב את המשפט המציג את הבעיה.
2. הדגישו במדגש צהוב את המשפט המציג את פיתרון הבעיה.
- ב. 1. הדגישו במדגש אדום את מילות הזמן והמקום ואת הדמויות ברקע
2. הדגישו במדגש כחול את הסיום.
- ג. הדגישו במדגש כתום את שמות התואר.
העתיקו אותם לפנקס "הסופרים הצעירים", והציעו למורה לכתוב אותם על הקיר הפעיל.
- ד. הדגישו במדגש ירוק את המקומות שבהם מופיעים דו-שיח.
- ה. רשמו את כל הפעולות שנעשו על ידי כל הגורמים מהרגע שנוצרה בעיה ועד לפיתרון.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

כמה גורמים עזרו לפתור את הבעיה? _____

ו. רשמו משפט מתאים לביטויים שלפניכם:

1. שנת בצורת _____
2. גשמי ברכה _____
3. גשמי זעף _____

ז. בסיפור – כמה מיילים נרדפות למילה תפילה. כתבו אותן:
